

Magyarország Rendőrsége a rendszerváltozás időszakában

NÉMETH Gyula¹ - SALLAI János²

Magyarországon, mint a legtöbb kelet- és közép-európai országban, 1989-ben egy folyamat eredményeként végbement a rendszerváltozás. Hazánk a demokrácia útjára lépett, ami teljes szemléletváltást hozott és követelt meg az állami apparátus szereplőitől. Az ország gazdaságának strukturális megreformálása mellett a végrehajtói hatalom átalakítása is ugyanolyan fontos volt, aminek középpontjában Magyarország Rendőrsége állt.

A rendszerváltozás, a piacgazdaság bevezetése azonban törvényszerűen magával hozta az új típusú bűnelkövetési formák megjelenését, amelyek következtében a rendőrség olyan cselekményekkel találkozott, amelyekkel azelőtt jellemzően nem. Emellett az emberek, ha valamivel nem értettek egyet, akkor nemtetszésüknek hangot adtak, utcára vonultak, rövid időn belül tömegdemonstrációk alakultak ki. Továbbá a társadalomban a privatizáció révén jelentős tulajdonosváltás ment végbe, amely a rendőrség tekintetében a korábbi társadalmi tulajdon központi védelmének jelentős felszámolásához vezetett, és megjelentek, majd megerősödtek a magánbiztonsági szervek. Az addig ismeretlennek számító magánbiztonság átértékelődésére tehát szintén a gazdasági, társadalmi, tulajdoni viszonyokban, a vagyoni körülményekben bekövetkezett változások kapcsán került sor.³

Az átalakulás előtt álló rendőrség helyzetét ezen események, a költségvetési korlátozások és az elavult technikai ellátottság mellett tovább nehezítették. Alapvetően két irány mutatkozott a rendőrség átalakítását illetően. Az egyik álláspont képviselői szerint a rendőrséget decentralizálni kell, nagyobb beleszólást kell engedni a szervezet működésébe az önkormányzatoknak, vagy akár önkormányzati rendőrséget kell létrehozni. A másik nézőpont képviselői a centrális, központosított rendőrség⁴ mellett tették le a voksukat, amely 1920 óta jelen van és bizonyított hazánkban. Az 1990. évi kormányprogramban már centrális, egységes rendőrség megszervezéséről tesznek említést, végül ez utóbbi álláspont valósult meg.

¹ Dr. Németh Gyula r. főhadnagy, Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ Képzésigazgatási Szervek Tanintézeti és Módszertani Főosztály Módszertani, Tudományos- és Innovációs Osztály, csoportvezető.

Dr. Gyula Németh Police First Lieutenant, Police Education and Training Centre Training Management Directorate Department for Educational Institutions and Methodology Division for Methodology, Science Coordination and Innovation, Group Leader. E-mail: gyula1105@gmail.com

² Dr. Sallai János r. ezredes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészetelméleti és -történeti tanszék, tanszékvezető, egyetemi tanár.

Dr. János Sallai Police Colonel, University of Public Service Faculty of Law Enforcement Department of Law Enforcement Theory and Law Enforcement History, Head of Department, University Professor. E-mail: sallai.janos@uni-nke.hu

³ Christján László: Rendőrség és rendészet. In Jakab András – Gajduscsék György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota*. Budapest, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, 2016. 704.

⁴ Sallai János: A municipiális rendőrségektől a centralizált, állami rendőrséggig: 100 éve centralizálták, államosították a magyar rendőrséget. *Rendőrségi Tanulmányok*, 3. (2020), Különszám. 6–37.

Kulcsszavak: rendőrség, rendszerváltozás, bűnözés, centralizáció, decentralizáció

1. Rendőrség a II. világháború és a rendszerváltozás között

Az ideiglenes nemzeti kormány 1945. évi 1.690. M. E. számú rendelete a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről rendelkezett. E rendelet értelmében a belügyminiszter felügyelete és ellenőrzése alatt a magyar államrendőrség gyakorolta az összes rendőrhatósági jogokat, valamint rendelkezett a Budapesti Főkapitányság és a Vidéki Főkapitányság létesítéséről.⁵

A helyi szerveknél egységesen négy osztályt állítottak fel: bűnügyi, igazgatásrendészeti, politikai és rendőrbírói.⁶

1946-ban megalakult a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya (ÁVO), valamint ezzel egyidejűleg létesült az országos rendőrfőkapitányi beosztás is, amely közvetlenül a belügyminiszter alárendeltségében működött.

Folytatták az államvédelmi szervek Belügyminisztérium alá történő átszervezését, amelynek következtében az ÁVO rendőrségi alárendeltségét megszüntették, és 1948. szeptember 10-én létrehozták a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságát (ÁVH),⁷ ezzel egyidejűleg megszüntetve az országos rendőrfőkapitányi beosztást. A szovjet minta alapján átvett rendőrségi modell egyik sajátossága, hogy megtörte a politikafüggetlen szakigazgatást.⁸

1949. december 28-án a Határőrség és a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Főcsoportfőnökségét integrálták az ÁVH-ba, és 1950. január 1-jétől önálló szervezetként működött, a korábbi belügyminisztériumi alárendeltségét megszüntették és a Minisztertanács közvetlen irányítása alá vonták.⁹

A tanácsrendszerhez igazodva 1950-re létrejött a Budapesti Rendőr-főkapitányság és a 19 megyei rendőr-főkapitányság, e szervezetekben a legénységi, köztisztviselői és detektív állomány besorolása egységesen hivatásos jogviszonyúvá vált.¹⁰ Több átszervezés valósult meg, amelyek következtében 1953-ra a Belügyminisztériumot és az ÁVH-t összevonták egységes Belügyminisztériumként.¹¹

Az 1955-ös évben a rendőrség és a rendészet szempontjából két kiemelkedő törvényerejű rendelet (tvr.) jelent meg, ami igazolja, hogy a népi demokratikus állam hatalma megszilárdult, és a közbiztonság kérdését továbbra is fontosnak tartotta.

⁵ Az ideiglenes nemzeti kormány 1945. évi 1.690. M. E. számú rendelete a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről.

⁶ Bezerédi Imre: Rendszerváltás és rendőrség; 30 év. In *A 16 éves PEME XIX. PhD-Konferenciájának előadásai*. Budapest, Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület, 2019. 49–63; Sallai (2020): i. m.

⁷ Révész Béla: *Források a titkosszolgálatok politológiai tanulmányozásához*. Szeged, JATE Press, 2012. 49.

⁸ Finszter Géza: *A rendészet átalakulásának húsz esztendeje (1988–2008)* (é. n.).

⁹ Révész (2012): i. m.

¹⁰ Óry Károly: *A Belügyminisztérium és szervei az egypárti diktatúrától az 1956-os forradalomig*. Budapest, BM, 2001. 13–43.

¹¹ Révész (2012): i. m.

Az első tvr. a 17-es volt, amely a kihágási intézmények és a kihágási bíraskodás megszüntetéséről szólt. A 17-es tvr. értelmében a kihágási cselekményeket a súlyosságuknál fogva büntettnek¹² vagy szabálysértésnek minősítették. Ennek megfelelően a tvr. hatálybalépését követően a büntetteket a bíróság, a szabálysértéseket a tanácsok Végrehajtó Bizottság szervei, a rendőrség, tűzoltóság és a folyamrendészet szervei bírálják el. A rendelet jelentőségét növelte, hogy büntettnek minősítette a társadalmi együttélés szabályainak megsértőit, amelytől az akkori pártvezetés a közrend és közbiztonság megszilárdulását remélte.

A kialakult helyzet fenntartása, a „szocialista törvényesség” fokozott biztosítása, a társadalmi tulajdon védelme és a bűnözők elleni fokozott harc érdekében született meg a második fontos tvr., az 1955. évi 22-es,¹³ amelyben a rendőrség feladat- és hatáskörét rögzítették. Eszerint

„a rendőrség feladata a bűnözés elleni harc, a közrend és a közbiztonság védelme. Feladatának ellátása során a dolgozó népre, az állami, gazdasági és társadalmi szervekre támaszkodva biztosítja a társadalmi tulajdon sérthetlenségét, védi az állampolgárok személyi és vagyoni biztonságát, biztosítja a szocialista törvényesség megtartását, ellenőrzi a közúti, vasúti és légi közlekedés¹⁴ rendjét, biztonságát, továbbá ellátja a Magyar Népköztársaság állampolgárait alapvető személyi okmányokkal”.

Emellett a törvényerejű rendelet kimondta, hogy: „A rendőrség fegyveres szervezet és a Magyar Népköztársaság Rendőrsége nevet viseli.” Talán ma már nemcsak szakszerűtlennek, hanem megmosolyogtatónak is tűnik, hogy a megfogalmazás alapján a rendőrség munkájában a dolgozó tömegekre támaszkodva biztosította a szocialista tulajdon sérthetlenségét. A törvényerejű rendelet értelmében a rendőrség a bűncselekmények megelőzése, felderítése és megszakítása érdekében a büntető perrendtartásban előírt jogok és kötelezettségek alapján végzett nyomozói és vizsgálati munka mellett titkos módszereket és eszközöket alkalmazhatott. Az 1955. évi 22. számú törvényerejű rendelet három fő területen rögzítette részletesen a rendőrség feladatait:

1. a közrend védelme,
2. a közlekedés rendjének védelme
3. és az igazgatásrendészet terén.¹⁵

A forradalom leverését követően a szervezet tevékenységét kritikák érték, azt megszüntették, és annak feladatait a BM Politikai Nyomozó Főosztálya vette át, azonban

¹² Ettől az időponttól büntettnek minősült: koldulás, tiltott visszatérés, tiltott szerencsejáték.

¹³ Ezt a korabeli rendőrségi sajtó a „Rendőrség törvénye” címen nevezte.

¹⁴ A vasúti és légi közlekedés, valamint a vasúti, vízi, postai és légi szállítás közrendjének biztosítását, ezeken a területeken a bűnözés elleni harcot és a társadalmi tulajdon védelmét a belügyminiszter által külön szervezett közlekedési rendőri szervek látták el.

¹⁵ Sallai János: *A magyar rendészet története*. Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019. 143.

működésének metodikájában és céljaiban változás nem történt. Az 1956. évi forradalmi eseményeket követően ugyanezen év október 28-án az ÁVH-t feloszlatták. 1962-ben megalakultak a Belügyminisztérium főcsoportfőnökségei, amelyek egészen 1990-ig fennmaradtak.¹⁶ Az országos rendőrfőkapitány a rendszerváltozásig a belügyminiszter helyettese volt.

A szocialista „hagyományoknak” megfelelően az 1970-es években a korábbi tapasztalatok alapján az állam- és közbiztonság védelmével és fenntartásával kapcsolatos alapvető feladatokat ismét tvr.-ben, pontosabban az 1974. évi 17. számú törvényerejű rendeletben szabályozták. Az 1974. évi 17. tvr. megszületése és az MT 23/1974. (XL. 1.) sz. rendelete a rendőrségről, valamint az MT 40/1974. (XI. 1.) sz. rendelete a Magyar Népköztársaság államhatárának őrizetéről azt jelentette, hogy a korábbi jogszabályok elavulttá váltak, s egyben a szocialista társadalmi rend megerősödését is szimbolizálta.¹⁷

Az 1974. évi 17. törvényerejű rendelet 12. §-ában kapott felhatalmazás alapján a Minisztertanács a Rendőrség, a Határőrség és a Tűzoltóság Országos Parancsnoksága számára részletesen szabályozta feladataikat.

A korábbi, 1950-es évekhez képest újragondolták az állam biztonságát, amelyet három évvel az 1974. évi 17. sz. tvr. hatálybalépését követően a *BM Szemlé*ben a következőként fogalmaztak meg: „Az állam biztonsága olyan – külső és belső körülmények által befolyásolt – állapot, amelyben az állam a teljes szuverenitás alapján zavartalanul, maximális hatékonysággal valósíthatja meg céljait.”¹⁸ Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az állam biztonsága a következő három tartalmi elemmel rendelkezik:

1. A külső és belső körülmények által befolyásolt állapot.
2. Az állam a teljes szuverenitás alapján gyakorolja funkcióit.
3. Az állam zavartalanul, maximális hatékonysággal valósíthatja meg céljait.¹⁹

A fentiek jól szemléltetik a szocialista időszak rendészetében az állambiztonság dominanciáját.²⁰

A változásra, változtatásra csak a vasfüggöny leomlását, 1989-et követően kerülhetett sor, amikor is az ország kikerült a szocialista tábor fogságából, és a belügyminisztériumból eltávoztak a szovjet tanácsadók.

¹⁶ Forró János: *A Kádár-rendszer korszaka 1956. november 1-jétől 1989-ig*. Budapest, 2001. 27–31.

¹⁷ Sallai (2019): i. m. 151; Sallai János: *The History of Law Enforcement in Hungary*. Budapest, Dialóg Campus, 2018.

¹⁸ Borbándi János: Az állam biztonságáról – az 1974. évi 17. számú tvr. tükrében. *Belügyi Szemle*, (1977), 12. 54–61.

¹⁹ Borbándi (1977): i. m.

²⁰ Sallai (2019): i. m. 151.

2. A rendszerváltozás és a „Duna-gate” botrány

1989 tavaszán az ellenzéki erők egyesültek, és létrehozták az Ellenzéki Kerekasztal (EKA) elnevezésű társulást. Az EKA és a központi hatalom megegyezett az alkotmányos rendszer átalakításáról. 1989. október 23-án kikiáltották a Magyar Köztársaságot, és hatályba lépett a demokratikus alkotmány. „Az egypártrendszerrel a többpártrendszerbe, a pártállamból a jogállamba való békés politikai átmenet céljából elvégzett 1989. évi alkotmányrevízió negyven éves restanciát pótoló a fegyveres erők és a rendőrség Alkotmányba iktatásával.”²¹

1990 januárjában napvilágot látott több dokumentum, köztük egy videófelvétel, miszerint titkos információszerezést folytatnak az állambiztonsági szervek az ellenzék ellen. 1990. január 19-én Végvári József őrnagy a III/III. Csoportfőnökség tagja a sajtónyilvánosság elé állt, és beszámolt az állambiztonsági szolgálat leplezett eszközökkel történő megfigyelési, telefonlehallgatási, akusztikai lehallgatási és iratmegsemmisítési tevékenységéről. Végvári ellen a katonai ügyészségen feljelentést tett parancsnoka, beosztásából azonnali hatállyal felfüggesztették. Az események folyamánként 1990. január 23-án a belügyminiszter távozásra kényszerült.²²

Az átszervezési folyamat befejezéseként az *egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról* szóló 1990. évi XXII. törvénynek²³ köszönhetően a Belügyminisztérium és a rendőrség szervezetileg különvált. Ezt követően elfogadták a 26/1990. (II. 14.) a nemzetbiztonsági feladatok ellátásának átmeneti szabályozásáról szóló Minisztertanácsi rendeletet,²⁴ amelynek értelmében a rendőrség hírszerzői és megfigyelői tevékenységét megszüntették, és helyette négy új szervezetet állítottak fel: Információs Hivatal, Nemzetbiztonsági Hivatal, Katonai Felderítő Hivatal és Katonai Biztonsági Hivatal.

Ennek a lépésnek köszönhetően a rendőrség úgynevezett profiltisztításon esett át, aminek következtében már csak a klasszikus értelemben vett rendőri feladatokkal kellett foglalkoznia.

E nélkül a lépés nélkül a demokratikus rendőrség nem jöhetett volna létre.

A rendszerváltás egyik legfontosabb teendője egy minél hamarabb megalkotott, új rendőrségi törvény lett volna, amelyre való törekvés 1990 második felében gyakorlati formában is megjelent.

„1990 augusztusára elkészült a Belügyminisztériumban a rendőrségről szóló törvény szabályozási elveinek tervezete. Fontos követelményként fogalmazódott meg, hogy az államigazgatási eljárás szabályozása a sajátosságok érvényesítése mellett irányadó legyen a közbiztonság védelme körében is. Az anyag a szervezeti

²¹ Hautzinger Zoltán: A fegyveres szervek rendeltetésének alaptörvényi szabályozása. In Drinóczi Tímea (szerk.): Magyarország új alkotmányossága. Pécs, PTE Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. 65–75.

²² Révész Béla: A „Duna-gate” ügy jelentősége a rendszerváltás történelmében. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica*, 68. (2006), 19. 32–38.

²³ 1990. évi XXII. törvény egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról.

²⁴ 26/1990. (II. 14.) MT rendelet a nemzetbiztonsági feladatok ellátásának átmeneti szabályozásáról.

struktúrát illetően három verziót tartalmazott. Az »A« változat lényegében fenn-tartotta volna az akkori helyzetet. A »B« megoldás is konzerválta volna az állami rendőrség központi alárendeltségét, azonban az önkormányzatok a közbiztonság védelme körében utasítások adására lettek volna jogosultak. A »C« választási lehetőség pedig már a rendőrkapitányságoknak megfelelő szervek (igazgatóságok) létesítését és működtetését is önkormányzati hatáskörbe utalta volna.²⁵

A törvény elfogadására azonban különböző okok miatt négy évet várni kellett.

3. A taxisbloká

1990. október 25-én a Kormány az üzemanyagok árának emelését jelentette be, amelynek mértéke átlagosan elérte a 65%-ot.²⁶

Az üzemanyag áremelésének bejelentését követően a taxisok és a teherfuvarozók az úgynevezett CB-rádiós (PR27) rendszeren keresztül tüntetést szerveztek, és még aznap gépjárműveikkel több budapesti hidat és csomópontot lezártak, eltorlaszoltak. Következő nap reggelre már az egész ország főbb útvonalain is állt a forgalom.²⁷

A demonstráció kirobbanásakor Antall József miniszterelnök kórházban feküdt, és a miniszterelnöki teendőket Horváth Balázs belügyminiszter látta el. A belügyminiszter a demonstrációt törvénytelennek minősítette, és fegyveres erők bevetésével kívánta a torlaszokat eltávolítani. Göncz Árpád köztársasági elnök, a fegyveres erők parancsnokaként megtagadta a hadsereg bevetését, ezenkívül Barna Sándor, Budapest rendőrfőkapitánya is nemet mondott az erőszak alkalmazására. Kijelentette, hogy amennyiben erre kap utasítást, úgy lemond tisztségéről.²⁸

A helyzetet nehezítette, hogy ez idő alatt a rendőrség folyamatos telefonos fenyegetéseket kapott, hogy amennyiben erőszakot mernek alkalmazni, úgy merényleteket fognak végrehajtani, felrobbantják az egyik minisztériumot, és valamelyik pártszékházat stb.²⁹

1990. október 28-án végül a Kormány és a személy- és teherfuvarozók képviselői megegyeztek, az országban még aznap éjszaka helyreállt a rend. Az események következményeként Horváth Balázs belügyminiszter és Rabár Ferenc pénzügyminiszter is távozott pozíciójából.³⁰

A költségvetési korlátozások és elavult technikai eszközök mellett a szervezet politikai nyomás alatt állt. A taxisbloká jól megmutatta, hogy a rendőrség – ideértve a végrehajtói és vezetői állományt – milyen nehéz helyzetben volt ebben az idő-

²⁵ Verebélyi Imre: *Rendszerváltozás és modernizáció a belügyi közigazgatásban (1989–1994)*. Budapest, Dialóg Campus, 2020. 45.

²⁶ Romsics Ignác: *Volt egyszer egy rendszerváltás*. Budapest, Rubicon-Ház, 2003. 297–288.

²⁷ Romsics (2003): i. m. 288.

²⁸ Romsics (2003): i. m. 290.

²⁹ *Magyar Rendőr*, 44. (1990), 45. 8–10.

³⁰ Romsics (2003): i. m. 292–294.

szakban. Szakszerűen és jogszerűen kell minden élethelyzetben eljárnia úgy, hogy erőszak alkalmazása csak a legvégső esetben valósulhat meg, azonban a rend és a jogállamiság biztosított kell, hogy maradjon a polgárok részére.

4. Bűnügyi mutatók alakulása 1989 és 1994 között

A rendszerváltozást követően – ahogyan szinte az összes rendszerváltozás folyamatán végbemenő országban – a bűnügyi mutatók Magyarországon is erőteljes romlásnak indultak. E változások hátterében több ok is állt, ezért a helyzet megoldásának kezelése a rendőrség minden szegmensét érintette. Az alábbi táblázat jól mutatja a bűncselekmények számának drasztikus megugrását.

1. táblázat: Kimutatás az 1989 és 1994 között elkövetett regisztrált bűncselekmények számáról

Év	Összesen
1989	225 ezer ³¹
1990	341 ezer
1991	440 ezer
1992	447 ezer
1993	401 ezer
1994	389 ezer

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: A regisztrált bűncselekmények és elkövetők (1990–)

1989-et követően egy év alatt 116 ezerrel nőtt a regisztrált bűncselekmények száma, ami 51,5%-os növekedést jelent. 1990 és 1994 között a bűncselekmények száma meghaladta átlagosan a 400 ezret, ami nyilvánvalóan hatalmas terhet rótt a Rendőrségre.

2. táblázat: Kimutatás az 1989 és 1994 közötti évek egyes bűncselekményeiről

Rendőri eljárásban regisztrált elkövetők	Évek					
	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Emberölés	348	340	479	458	474	456
Erős felindulásban elkövetett emberölés	4	1	3	6	4	4
Testi sértés	5715	6643	6347	7333	7456	7597
Garázdaság	3904	4483	4939	5994	6642	7423
Önbíráskodás	131	163	232	379	488	786
Visszaélés kábítószerrel	42	27	38	91	199	183
Pénzhamisítás	3	56	49	49	55	104
Lopás	30 539	42 158	49 520	50 685	46 705	43 875

³¹ Finszter (é. n.): i. m.

Rendőri eljárásban regisztrált elkövetők	Évek					
	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Sikkasztás	1981	2234	1986	396	2434	2705
Csalás	1637	2296	2284	3756	3957	4431
Hűtlen kezelés	220	111	85	94	103	141
Rablás	1241	1686	2260	2175	2219	2186
Kifosztás	113	118	137	104	165	141
Zsarolás	96	100	135	189	234	348
Rongálás	1719	2158	2532	3110	2664	2382
Jármű önkényes elvétele	1911	2717	2410	2124	1646	1655

Forrás: Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ERÜBS) adatai

Jól látható, hogy egyes bűncselekménytípusok – mint például a lopás vagy a garázdaság – kiemelkedő, robbanásszerű növekedést mutattak. Az is nyilvánvalóvá válik a fenti táblázatból, hogy olyan bűnelkövetési formákat kellett kezelnie a rendőröknek, amivel azelőtt még – *jellemzően* – nem volt dolguk (például pénzhamisítás).

A fenti két táblázat jól mutatja, hogy Magyarország Rendőrsége a rendszerváltozást követően nehéz helyzetben volt. A bűnügyi mutatók hirtelen megnöttek, egy bűncselekménytípusban egyik évről a másikra több mint 17 ezerrel nőtt az elkövetések száma.

5. TC Team Consult jelentése

A friss demokratikus államberendezkedés sok új feladatot állított az állami vezetők elé. Egyértelmű volt, hogy a korábbi politikai rendőrséget meg kellett szüntetni, abban a formájában tovább nem működhet. A társadalom – ideértve a rendőrségi dolgozókat is – elvárása merőben más volt a korábinál, elengedhetetlenné vált egy demokratikus, de erőt mutató rendőrség kialakítása.

Az átszervezés helyzetét több dolog is nehezítette. Egyrészt hazánk gazdaságára az infláció és az erőteljes költségvetési korlátozások voltak a jellemzőek, másrészt a rendőrség technikai eszközeinek nagy része elavult és korszerűtlen volt. Tovább fokozta az állam és az igazságszolgáltatás problematikáját, hogy mint minden rendszerváltozáson áteső államban, hazánkban is megjelentek a bűnözés új formái,³² valamint mindenhol erőteljes költségvetési korlátozásokkal is számolniuk kellett az államapparátus dolgozóinak.³³

A döntéshozók tudták, hogy egy olyan szervezetet, mint a rendőrség „demokratizálni” nem lesz egyszerű feladat. A rendőrséget úgy kell megreformálni, hogy a korábbiakkal ellentétben a politikától, a politika mindenkori akaratától teljes egészében független legyen. A reform szükségességével mindenki egyetértett, a mikéntjét

³² A Nemzeti Megújulás Programja. Budapest, 1990. 164.

³³ Finszter (é. n.): i. m.

illetően azonban két nézet alakult ki. Az egyik álláspont az volt, hogy a rendőrséget decentralizálni kell, meg kell szüntetni a szervezet katonai jellegét, helyette a civil közigazgatási struktúra kell hogy helyet kapjon. A centralizáltság megszüntetése mellett tehát markáns igény mutatkozott a rendőrség demilitarizálására is, valamint a honvédség és a rendőrség egyértelmű elválasztására.³⁴ Ezt a nézetet elméleti szakemberek, egyetemi oktatók képviselték; habár a demilitarizálás igénye a jogalkotó által is említést nyert.³⁵ A másik álláspont képviselői a rendőrségi reformot úgy kívánták végrehajtani, hogy a szervezet centralizált jellegét ne veszítse el. Ez utóbbi nézetet rendőri vezetők, belügyminisztériumi döntéshozók és politikusok vallották magukénak.³⁶

A Kormány és a Belügyminisztérium vezetése a holland székhelyű TC Team Consult tanácsadó céget bízta meg a rendőrség átvilágítására, amely már az 1980-as években átvilágította több nyugati ország rendőrségét.³⁷

Az átvizsgálást végző cég 1991-ben készített egy összefoglaló jelentést, amelynek része volt egy SWOT-elemzés is, amely az alábbiakat állapította meg.³⁸

5.1. Erősség

A nemzetközi színvonal tekintetében aránylag magas a szervezet biztonsági és felderítési mutatója. Elősegítette a rendőrség helyzetét, hogy egységes, nemzeti rendőrségként működött, a vezetők munkájukat magas színvonalon végezték és képzetek voltak. A változtatásra nagy volt a hajlandóság, és sok újító ötlet volt úgy a vezetői, mint a beosztotti állomány eszköztárában.

Végül, de nem utolsósorban, rendszerezve voltak a korábbi évek bűnügyi adatai, már akkor is több évtizedes statisztikai adatállománnyal rendelkezett a rendőrség.³⁹

5.2. Lehetőség

A rendszerváltozással új társadalmi berendezkedés és szemlélet valósult meg, ami kiváló lehetőségeket biztosított a rendőrség számára. A korabeli döntéshozók felismerték – nagyon helyesen –, hogy a rendőrség feladata a korábbiaktól eltérően már nem a hatalom kiszolgálása és az ideológiai eszmék ráerőltetése a társadalomra, hanem a társadalom, a közrend és a közbiztonság szolgálata. Ez szolgáltatta

³⁴ Christión László: A bizonytalan alapra épülő ház, avagy a rendészet alapfogalmainak tisztázása. *Iustum Aequum Salutare*, 6. (2010), 1. 182.

³⁵ Christión László: Law Enforcement. In Schanda Balázs – Varga Zs. András – Csink Lóránt (szerk.): *The Basic Law of Hungary: A First Commentary*. Dublin, Clarus Press, 2012. 278.

³⁶ Finszter (é. n.): i. m.

³⁷ Bezerédi (2019): i. m. 56.

³⁸ TC Team Consult: *A hatékony és demokratikus magyar rendőrségre vonatkozó javaslatok*. Bécs, Varnsweld, 1991. 90–91.

³⁹ TC Team Consult (1991): i. m.

az alapot arra, hogy a rendőrség átszervezése széles körű társadalmi támogatottságot kapjon. További lehetőséget jelentett a határok megnyitása, ennek megfelelően nyugati rendőri szervezetekkel történő együttműködések kialakítása, tanulmányutak megvalósítása. A jelentésben lehetőségként jelent meg a fejlettebb technológiákhoz való hozzáférés biztosítása és a nemzetközi támogatottság kiaknázása. A politikai és társadalmi támogatottság kedvező légkört teremtett megelőző stratégiák kidolgozására.⁴⁰

5.3. Gyengeség

Gyengeségként értékelték, hogy a rendőrség nem rendelkezett közép- és hosszú távú stratégiával, és nem volt egyértelmű feladatmeghatározás és feladatmegosztás. Hiányosságként jelölték meg, hogy nem átláthatók a felelősségi körök, továbbá nem egyértelmű a Belügyminisztérium és az ORFK közötti feladatmegosztás.

Személyi kérdések tekintetében nagy volt a bizonytalanság a jövővel és a feladatok megoldásával kapcsolatban, a beosztotti állomány nem volt motivált. Alacsonyok voltak a fizetések, a tiszthelyettesi állomány képzettsége alacsony szintű volt.

Negatívumként értékelték a menedzszerszemléletű gondolkodás hiányát. Problémát jelentett a rendőrség anyagi-technikai eszközeinek elavultsága is.⁴¹

5.4. Veszélyek

A jelentésben megjelent a fentebb említett probléma, miszerint a bűnözés dinamikája erőteljesen elkezdett emelkedni. A forgalom hirtelen növekedése maga után vonta a balesetek számának megugrását. Az országot érintő gazdasági nehézségek megjelentek a rendőrségnél is, többek között költségvetési korlátozások lettek bevezetve.

Az átmeneti időszakban bizonyos döntéseket rosszul készítettek elő és kiviteleztek, hiányzott az összehangolt cselekvés a változási folyamatokban. Továbbá a jól képzett állomány jelentős hányada elhagyta a rendőri pályát.⁴²

5.5. Elemzés összefoglalása

Az elkészített analízis jól mutatta, hogy a reform végrehajtása komplex megközelítést követelt meg, valamint felismerte azt a tényt, hogy a rendőri és politikai vezetők

⁴⁰ TC Team Consult (1991): i. m.

⁴¹ TC Team Consult (1991): i. m.

⁴² TC Team Consult (1991): i. m.

nem voltak könnyű helyzetben. Egyrészt meg kellett oldani az elavult technikai eszközök cseréjét, modernizációját, másrészt kezelni kellett a költségvetési korlátozások negatív hatását.

Érezhetően megnőtt a közúti forgalom, ebből adódóan a közlekedési balesetek száma kiugró lett. A többi volt szocialista országhoz hasonlóan Magyarországon is felütötte a fejét az a jelenség, hogy a megnövekedett bűncselekmények száma mellett olyan jogsértések is megjelentek, amelyeket nem, vagy csak ritkán követtek el az előző rendszerben. Amíg 1989-ben az ismertté vált bűncselekmények száma éppenhogy meghaladta a 225 ezret, addig 1991-ben már 441 ezerre nőtt (1. és 2. táblázatokban részletesebben bemutatjuk a bűncselekmények számait éves bontásban).⁴³

Az állomány fizetése alacsony volt, ennek egyik következményeként a beosztottak elveszítették motivációjukat. A tiszthelyettesi állomány az akkori viszonyok szerint alulképzettnek számított. Erre megoldásként született az a döntés, hogy 1992-től csak olyan rendőröket vettek fel közterületi szolgálat ellátására, akik érettségivel rendelkeznek.⁴⁴

Felsővezetői szinten is változás következett be. 1990-től 1991. szeptember 15-ig országos rendőrfőkapitánynak dr. Szabó Győzöt nevezték ki,⁴⁵ aki nem volt hivatalos állományú, valamennyi megyei rendőr-főkapitányság főkapitányi beosztására pályázatot írtak ki, ennek megfelelően nyerték el beosztásaikat a vezetők.⁴⁶

6. A rendőrségi törvény megalkotása

A rendszerváltozás előtt a rendőri tevékenységeket a jogi rendezettség hiánya jellemezte. Egyértelmű volt, hogy fontos egy olyan rendőrségi törvény megalkotása, amely átfogóan és egységesen szabályozza a rendőri munkát. Az 1990 szeptemberében megjelent, a Magyar Köztársaság Kormánya által összeállított *A Nemzeti Megújulás Programja* című kiadvány már célként jelölte meg a rendőrségi törvény mihamarabbi megalkotását.⁴⁷

E törvényben kívánták biztosítani a rendőrség demokratikus működéséhez szükséges jogi háttérrel, amely megalapozza a polgárbarát működést, valamint szabályozza a hatósági jogosítványokat.⁴⁸

A rendőrségi törvény megalkotásának szükségességét már 1990-ben látták, és mihamarabb a törvényhozás elé kívánták terjeszteni, azonban azt csak 1994-ben tették meg, és a jogszabály 1994. október 1-jén lépett hatályba.⁴⁹

⁴³ Finszter (é. n.): i. m.

⁴⁴ Blaskó Béla: A rendőre még egy biztos, nyugdíjas állás. *Breuer Press*, 2011. május 31.

⁴⁵ Tátrai Miklós: *Szent György védelmében*. Budapest, Duna Palota Kulturális Kht., 2007. 53.

⁴⁶ Tátrai Miklós: *A rendszerváltás főkapitányai*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2010. 8–9.

⁴⁷ A Nemzeti Megújulás Programja (1990): i. m. 165.

⁴⁸ A Nemzeti Megújulás Programja (1990): i. m.

⁴⁹ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (Rtv.)

Az 1994-ben megszavazott rendőrségi törvény már szakított a szocializmus hagyományával, és tisztán rendőrségi profilú feladatokat rótt a testületre, így feladata a közbiztonság és a belső rend védelme maradt. Ennek keretén belül:

- „általános bűnügyi nyomozó hatósági jogkört gyakorol, végzi a bűncselekmények megelőzését és felderítését;
- szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében, végzi a külföldiek beutazásával, magyarországi tartózkodásával és bevándorlásával, továbbá a menekültügyi eljárással kapcsolatos idegenrendészeti feladatokat;
- ellátja a közbiztonságra veszélyes egyes eszközök és anyagok előállításával, forgalmazásával és felhasználásával kapcsolatos hatósági feladatokat,
- közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat lát el;
- ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat;
- védi a Magyar Köztársaság érdekei szempontjából különösen fontos személyek (a továbbiakban: védett személy) életét, testi épségét, őrzi a kijelölt létesítményeket;
- engedélyezi és felügyeli – a rendvédelmi szervek kivételével – a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet;
- büntetés-végrehajtási feladatokat lát el;
- ellátja a rendkívüli állapot, a szükségállapot és veszélyhelyzet esetén a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat;
- elvégzi a részére megállapított egyéb feladatokat.”

Magyarország teljes jogú schengeni tagságát követően a rendőrség magába olvasztotta a határőrséget, amivel feladatai a következőképp módosultak:

„A rendőrség feladata az Alaptörvényben meghatározott feladatok mellett a határforgalom ellenőrzése, a terrorizmus elleni küzdelem és az e törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése.”⁵⁰

7. Összegzés

A rendszerváltozás előtt a rendőrség a klasszikus rendfenntartói feladatok ellátása mellett állambiztonsági feladatokat is végrehajtott. Politikailag összenőtt a hatalommal, a közrend és közbiztonság megtartása mellett legfontosabb feladata a rendőrségnek az volt, hogy a pártállami érdekek közbiztonsági és államvédelmi vonatkozásban maradéktalanul végre legyenek hajtva.

⁵⁰ Rtv. 1. §.

A rendszerváltozást követően egyértelmű volt, hogy a rendőrség akkori formájában nem maradhat fent, a szervezetet „demokratizálni” kell. Alapvetően két irányvonal mutatkozott meg az átszervezést illetően. Egyik állaspont szerint a rendőrséget decentralizálni kell, az önkormányzatoknak nagyobb beleszólást kell biztosítani, a másik oldal szerint a szervezet centralizált jellegét kell megőrizni. Bár a rendszerváltás reális lehetőséget kínált volna arra, hogy a decentralizációs törekvések elérjék a rendőrséget, ez nem így történt. Az önkormányzati rendészet mostohagyermek maradt az elmúlt 30 évben, töredékes szabályozással, eltérő megoldásokkal, vegyes társadalmi megítéléssel.⁵¹

A helyzetet nehezítette az úgynevezett „Duna-gate” botrány, amikor kiderült, hogy a rendőrség alkotmányellenesen megfigyeli továbbra is az Ellenzéki Kerekasztal tagjait. Ekkor vált nyilvánvalóvá, hogy minél előbb le kell választani a rendőrségről a hírszerzői és megfigyelői feladatokat és hatásköröket.

Ezt követően, de ezzel nem összefüggésben a világgazdasági és politikai okoknak köszönhetően a nyersolaj világpiaci ára drasztikus mértékben megnőtt, aminek következtében először Budapestet, majd az egész országot taxisok és teherfuvarozók bénították meg. A kialakult helyzet a döntéshozókat és a rendőröket is nehéz dilemma elé állította, olyan helyzetben találták magukat, amilyenre korábban nem nagyon volt példa, végül a konfliktust mégis sikerült erőszakmentesen kezelni.

A magyar Kormány a holland székhelyű TC Team Consult tanácsadó céget bízta meg azzal a céllal, hogy világtítsa át a rendőrséget és készítsen arról egy átfogó tanulmányt, helyzetértékelést. Az átvilágítás során megállapították a rendőrség szervezetiének és állományának erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit.

A TC Team Consult tanácsadó cég is erősségként jelölte meg a rendőrség centralizált felépítését.

A rendőri vezetők és a beosztotti állomány is nehéz helyzetben voltak a rendszerváltozás idején és az azt követő években. A bűnelkövetések száma drasztikusan megnőtt, valamint olyan bűncselekménytípusokkal találkozott a rendőrök, amelyek korábban nem voltak jellemzőek. A bűnözési számok alakulásának tükrében a rendőrség megítélhető, így a rendőri munkát egyik leginkább befolyásoló statisztikai szemlélet táptalajt kapott, amely mind a mai napig meghatározó.⁵² A rendőrség helyzetét nehezítette, hogy a szervezet egy átszervezés kellős közepén volt.

Végül a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény volt az, amely szakított a szocialista hagyományokkal, véglegesen meghatározva a rendőrség működésének jogszabályi kereteit, amellyel tisztán rendészeti profilúvá tette a testületet.

A kollégák nagyfokú elkötelezettségének, hivatástudatának és több évtizedes munkájának köszönhető az, hogy ma Magyarország Rendőrsége az elé állított

⁵¹ Christján László – Bacszárdi József: Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet? In Christján László (szerk.): *Rendészettudományi kutatások: Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 27.

⁵² Christján László: A rendőrségre és a titkosszolgálatra vonatkozó szabályozás változásai. *MTA Law Working Papers*, (2014), 43. 4; Christján László: Mai magyar rendészet. *Rendészeti Szemle*, 58. (2010), 5. 19.

feladatokat maradéktalanul és magas színvonalon végre tudja hajtani. Ehhez elengedhetetlen volt, hogy a rendszerváltozás idején a rendőri és belügyi vezetők stabil, határozott és világos irányvonalat jelöljenek ki, amelyet az állomány szakszerű és jogszerű szolgálatteljesítéssel képviselt. Mára a rendőrség technikai ellátottsága megfelelő, fiatal átlagéletkorú gépjárműparkkal, új fegyverekkel és megfelelő színvonalú rendészettechnikai eszközökkel rendelkezik, emellett számos új rendőrségi objektum átadása vagy felújítása valósult meg az elmúlt években.

Napjainkban kevés olyan anyagi és technikai jellegű problémával találkozunk az állomány, amelyek a rendszerváltozás idején jellemezték a rendőrséget. Egyértelműen kijelenthető, hogy a rendőrségi dolgozók napi munkavégzéséhez szükséges feltételek érezhetően javultak, azonban számos más területen új kihívások elé állítja az élet a kollégáinkat. Az elmúlt néhány év történései megerősítették az állampolgárok számára azt, hogy a rendőröknek még a legnehezebb körülmények között is helyt kell állniuk, még akkor is, ha egy világméretű járvánnyal néz szembe hazánk.

A rendszerváltás óta eltelt időszak során a korábbi szocialista rendőrség tisztán az állampolgárokat szolgáló szervvé vált, amely a *Rendészettudományi szaklexikon* szerint:

„[K]özgazgatási feladatokat is ellátó fegyveres rendvédelmi szerv, amely egy mástól elkülönült, négy önálló feladat- és hatáskörrel, valamint intézményrendszerrel rendelkezik. Ezek: az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv (NVSZ), az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF), valamint a terrorizmust elhárító szerv (TEK). A (rendőrség) rendeltetésszerű feladatainak ellátását szolgálati ágakra, szolgálatokra és szakszolgálatokra tagozódva látja el.”⁵³

A fentiek alapján bátran kijelenthető, hogy a Magyar Rendőrség anyagi-technikai ellátottsága, munkatársainak képzettsége, felkészültsége és hivatástudata megfelelő garanciát jelent a kihívások jogszerű és szakszerű kezelésére.

IRODALOMJEGYZÉK

A Nemzeti Megújódás Programja. Budapest, 1990.

Bezerédi Imre: Rendszerváltás és rendőrség: 30 év. In *A 16 éves PEME XIX. PhD-Konferenciájának előadásai*. Budapest, Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesület, 2019. 49–63.

Blaskó Béla: A rendőré még egy biztos, nyugdíjas állás. *Breuer Press*, 2011. május 31. Online: www.breuerpress.com/2011/05/31/blasko-a-rendore-meg-egy-biztos-nyugdijas-allas/

Boda József (szerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2019.
Borbándi János: Az állam biztonságáról – az 1974. évi 17. számú tvr. tükrében. *Belügyi Szemle*, (1977), 12. 54–61.

⁵³ Boda József (szerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2019. 487.

- Christián László: A bizonytalan alapra épülő ház, avagy a rendészet alapfogalmainak tisztázása. *Iustum Aequum Salutare*, 6. (2010), 1. 175–192. Online: <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20101sz/13.pdf>
- Christián László: Mai magyar rendészet. *Rendészeti Szemle*, 58. (2010), 5. 6–21.
- Christián László: Law Enforcement. In Schanda Balázs – Varga Zs. András – Csink Lóránt (szerk.): *The Basic Law of Hungary: A First Commentary*. Dublin, Clarus Press, 2012. 235–242.
- Christián László: A rendőrségre és a titkosszolgálatra vonatkozó szabályozás változásai. *MTA Law Working Papers*, (2014), 43. 1–10. Online: https://jog.tk.hu/uploads/files/mtalwp/2014_43_Christian.pdf
- Christián László: Rendőrség és rendészet. In Jakab András – Gajdusczek György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota*. Budapest, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, 2016. 681–707. Online: https://jog.tk.hu/uploads/files/25_Christian_Laszlo.pdf
- Christián László – Bacskárdi József: Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet? In Christián László (szerk.): *Rendészettudományi kutatások: Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 27–38. Online: https://fejlesztprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztprogramok-uni-nke-hu/Rendeszettudomanyi_kutatasok_web.pdf
- Egységés Rendőrségi és Ügyészégi Bűnügyi Statisztika (ERÜBS) adatai
- Finszter Géza: *A rendészet átalakulásának húsz esztendeje* (1988–2008). (é. n.) Online: www.politikaivkovnyv.hu/online/mp20/1-11_finszter.html
- Forró János: *A Kádár-rendszer korszaka 1956. november 1-jétől 1989-ig*. Budapest, 2001.
- Hautzinger Zoltán: A fegyveres szervek rendeltetésének alaptörvényi szabályozása. In Drinóczi Tímea (szerk.): *Magyarország új alkotmányossága*. Pécs, PTE Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. 65–75. Online: <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/2019-11/magyarorszag-uj-alkotmanyossaga-kotet-2011.pdf>
- Központi Statisztikai Hivatal: *A regisztrált bűncselekmények és elkövetők* (1990–) www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zjb002.html
- Magyar Rendőr*, 44. (1990), 45.
- Óry Károly: *A Belügyminisztérium és szervei az egypárti diktatúrától az 1956-os forradalomig*. Budapest, BM, 2001.
- Révész Béla: A „Duna-gate” ügy jelentősége a rendszerváltás történelmében. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica*, 68. (2006), 19. 1–131. Online: <http://acta.bibl.u-szeged.hu/7305/>
- Révész Béla: *Források a titkosszolgálatok politológiai tanulmányozásához*. Szeged, JATE Press, 2012.
- Romsics Ignác: *Volt egyszer egy rendszerváltás*. Budapest, Rubicon-Ház, 2003.
- Sallai János: *The History of Law Enforcement in Hungary*. Budapest, Dialóg Campus, 2018.
- Sallai János: *A magyar rendészet története*. Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019.
- Sallai János: A municipiális rendőrségektől a centralizált, állami rendőrségig: 100 éve centralizálták, államosították a magyar rendőrséget. *Rendőrségi Tanulmányok*, 3. (2020), Különszám. 6–37. Online: www.bm-tt.hu/rtt/assets/letolt/rt/202002/sallai.pdf
- Tátrai Miklós: *Szent György védelmében*. Budapest, Duna Palota Kulturális Kht., 2007.
- Tátrai Miklós: *A rendszerváltás főkapitányai*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2010.
- TC Team Consult: *A hatékony és demokratikus magyar rendőrségre vonatkozó javaslatok*. Bécs, Varnsweld, 1991.
- Verebélyi Imre: *Rendszerváltás és modernizáció a belügyi közigazgatásban* (1989–1994). Budapest, Dialóg Campus, 2020.

Jogforrások

1990. évi XXII. törvény egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

26/1990. (II. 14.) MT rendelet a nemzetbiztonsági feladatok ellátásának átmeneti szabályozásáról

Az ideiglenes nemzeti kormány 1945. évi 1.690 M. E. számú rendelete a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről

ABSTRACT

The Hungarian Police in the Period of the Regime Change

Gyula NÉMETH - János SALLAI

As in most countries of Eastern and Central Europe, the change of regime took place in Hungary in 1989, as a result of a process. Our country stepped on the road to democracy which - contrary to the previous routine - produced and demanded a complete shift in attitudes from the members of state administration. Besides structurally reforming the country's economy, it was equally important to reorganise the executive power, the central point of which was the Hungarian Police.

However, as an inevitable outcome of the change of regime and the establishment of the market economy, new kinds of criminal activities appeared. Consequently, the Police met with actions which it had typically not experienced before. In addition, people who were not in agreement on something expressed their views and took to the streets, thus mass demonstrations took place within a short time. Furthermore, by means of privatisation an extremely significant change of owners occurred in the society. Regarding the Police, this change led to the destruction of the former collective ownership's central defence, and private security organisations turned up then grew stronger. Thus, the reassessment of the previously unknown private security also happened in connection with the change in the economic, social and ownership relations, as well as in the financial situation.

These events along with the budget constraints and the outdated technical supplies made the Police's situation more difficult.

Concerning the Police's restructuring, basically there were two directions. According to one of them, the Police had to be decentralised, by allowing the local councils to intervene more in the Police's operation, or by establishing municipal Police. Representatives of the other viewpoint supported the centralised Police, which has been present and has been holding its ground in Hungary since 1920. The government programme of 1990 mentioned the organisation of a unified police force. Finally, the latter standpoint was implemented.

Keywords: *police, regime change, crime, centralisation, decentralisation*